

DRUHÁ SVĚTOVÁ VÁLKA

a sociální rozměr jejích kořenů

Kořeny

- Nezvládnuté výsledky I. světové války:
  - Versaillsko- washingtonský systém nerovnovážený
  - Krize demokracií a „rozkvět“ autoritativních režimů
  - Hospodářský protekcionismus USA a dalších států
  - Hospodářská krize a prohloubení protekcionismu
  - SSSR a jeho ambice
  - Pozdní rozpoznání záměrů nacistů vrcholnými představiteli rozhodujících vlád a států (1936/38/39)
  - Přílišné nadbíhání požadavkům veřejnosti „již nikdy válku“ a „ať Evropa zhyne“ v rozhodujících státech (Velké Británii + USA) bez uvědomění si důsledků pacifismu a izolacionismu tváří v tvář expanzionistům

Nacisté a modernizace

Nacisté fascinováni novými technologiemi

- Prosazují technické obory (lépe slouží válce) na úkor humanitních oborů (spojení s pseudovědou - rasistickou teorií → nepotřebují pestrou škálu humanitních oborů)
  - automobilismus, letectví, zbraně, rozhlas, televize (*Velká Británie a Německo technologicky na podobné úrovni – ve VB však spíše prototypy, než 0. či 1. série*)
- Radikálně nezmění strukturu německé společnosti, uchovají její spíše konzervativní model
- Racionalizace výroby jde velmi pomalu, vyšší výkony spíše prodlužováním pracovní doby, až 1943 zavedena jednoduchá pásová výroba
- Modernizací není arizace, holocaust, nucené nasazení cizinců a vězňů do hospodářství, prodlužování pracovní doby, snižování mezd

Winston Churchill v září 1937

- ▣ *„Mýlili bychom se velmi, kdybychom dali Německu ujištění, že dokud nechá Británii a Francii na Západě na pokoji, může si dělat, co si zamane s národy jižní a střední Evropy. Dát takovéto ujištění na úkor jiných národů by bylo nejen bezcitné a cynické, ale mohlo by to následně vést k válce, jejíhož konce nemůže nikdo předvídat.“*

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Neville Chamberlain v listopadu 1937

- ▣ *„Německá návštěva byla z mého pohledu velkým úspěchem, protože dosáhla svého cíle, kterým bylo vytvoření atmosféry, v níž bude možné s Němci prodiskutovat praktické otázky evropského uspořádání ... Jak Hitler, tak Göring se nezávisle a důrazně vyslovili, že nemají žádnou chuť nebo zájem vyvolat válku, a myslím, že alespoň pro tuto chvíli to můžeme brát za jisté. Samozřejmě, chtějí dominovat východní Evropě ... a chtějí pro sudetské Němce přibližně to samé, co my pro Uitlandery v Transvaalu.“ (jenže Němci v ČSR měli volební právo a jejich strany byly vládní až do jara roku 1938, a mohly jimi být i poté, nebýt tlaku nacionalistů)*

Nacisté a Velká Británie

- ▣ Nacismus měl mnoho obdivovatelů ve vysokých kruzích Velké Británie (Edward VIII. Sir Oswald Mosley -a některé sestry Mitfordovy; Lord Rothermere, -*Daily Mail* ve 30. letech

Mnichovská dohoda a Velká Británie

- ▣ N. Chamberlain 1912 v K. Varech ; W. Churchill 1907-1910 několikrát na Moravě (včetně svatební cesty); synovec A. Edena hrabě Manfred Beckett-Czernin
- ▣ Září 1938 ovace za Mnichov v Dolní sněmovně A. N. Chamberlainovi, nejásají: např. Ernst Bevin, Archibald Sinclair, Hugh Dalton, Brendan Bracken, Winston Churchill, Clement Attlee, Anthony Eden a Harold Macmillan
- ▣ http://www.efootage.com/stock-footage/40139/Chamberlain_With_King_George_Queen_Elizabeth_On_Balcony_-_1938/
- ▣ Říjen 1938 Guy Burgess – rozhovor s W. Churchillem

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Mnichovská dohoda a ČSR I

- slabé mezinárodní zajištění ČSR - z velmocí se opírá přímo jen o Francii
- Problém: nesmyslnost některých ustanovení Versaillské dohody;
- **mnohými vlivnými osobami vyjadřováno: Československo je umělý konstrukt Versaillské dohody**
  - (mínily, že Československo nemělo vzniknout), nemělo historii; Československo - od začátku čelí špatným vztahům s okolními státy, nejhorší vztahy mezi Čechy a Poláky - o Těšínsko)
- Klíčový úkol zahraniční politiky=udržet garance hranic.
- Malá dohoda nebyl žádná silná organizace, protože každý ze států si pod tím představoval něco jiného. Ani bezpečnostně, ani hospodářsky, nemají na tyto věci ani prostředky. Francie byla garantem Malé dohody a jejích smluv. V Jugoslávii se změnil režim - panovnická diktatura, přesto spojencem parlamentních režimů. Důležité je postavení Francie, která je garantem střední Evropy, zeslábně-li, garance se vytrácejí zeslábně-li, garance se vytrácejí; zároveň jsou střeoevropští spojenci především zárukou, že Německo nenapadne Francii (bojovalo by na 2 frontách - a blízko svého území či přímo na něm)
- Mnichov nebyl překvapením, spíš to všichni čekali dřív.

Mnichovská dohoda – a ČSR II

- Národní trauma, „Mnichovský syndrom“, „Bílá hora 20. století“
- Radikalizace SdP od 1935 - K. Henlein = Hitlerova „pátá kolona“
- Expanzivní politika A. Hitlera
- Západ se bojí války a vývozu komunismu skrze ni, proto usmířuje nacisty
- Mnichovská smlouva – 30. září 1938: o nás, bez nás
- Koncept Benešovy zahraniční politiky - byl možný jiný, úspěšnější? Asi ne, musela by být dosti jiná vnitřní politika a jiné záměry sousedů....
- Co by způsobila obrana proti expanzi bez spojenců a jejich podpory? Nikdo neví....
- 1936 pravděpodobně lze A.H. a expanzi nacistickou zastavit, 1938 asi ještě ano- ale byla to poslední příležitost.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Samuel Hoare později o A.N. Chamberlainovi

- ▣ Chamberlain „upřímně věřil, že bylo v obecném zájmu světového míru nezbytné umožnit sudetským Němcům spojení s říšskými Němci ... Chamberlain byl nesmírně umíněný a zarputilý a nikdy by se nepodal hrozbě nebo kapitulaci ze strachu, byl připraven k této dohodě jen proto, že podle něj bylo zcela jistě nesprávné uvrhnout Evropu do války kvůli zachování toho, co bylo dokonce i během jednání o Versailleské smlouvě považováno za vratký a zranitelný kompromis.“

Nacisté a příprava na válku

- Obrovské státní výdaje – 1933 až 39: 3x navýšení státních výdajů, až 1/3 HDP
- Obrovský státní dluh – maskován falšováním účetnictví
- Obrovská inflace maskována falšováním účetnictví – rozklad státních financí
- Arizace – zestátnění židovského majetku (do 1939 více než 60 000 žid. podniků)
- Protekcionistická hospodářská politika a vývoj náhražkových materiálů
- Víra, že válečné výdaje se zaplatí zisky z válečných úspěchů
- Ekonomická situace dělnických mas: Teprve v roce 1939 vzrostla průměrná mzda na úroveň 108% v porovnání s rokem 1928 – do té doby lidé brali méně než před krizí,

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Toto dílo podléhá licenci Creative Commons
Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.

